

**BEFEKTETŐI MOTIVÁCIÓK VIZSGÁLATA A
KRIPTOVALUTÁVAL RENDELKEZŐK KÖRÉBEN**

**EXAMINATION OF INVESTMENT / INVESTORS'
MOTIVATIONS AROUND THE CRYPTO-CURRENCY
OWNERS**

TACHSCHERER Balázs - BENEDEK Andrea

Kulcsszavak: *kriptoaluta, motiváció, befektetési szokások, Bitcoin*

Keywords: *crypto-currency, motivation, investment habits, Bitcoin*

JEL kód: *G11, G19*

<https://doi.org/10.33565/MKSV.2019.02.05>

ÖSSZEFOGLALÓ

A bitcoin protokoll megalkotójának, Satoshi Nakamotónak, és a Bitcoin háttérben lévő blokklánc technológiának köszönhetően nemcsak világszerte hallottak az emberek a kriptovalutákról, hanem számos iparág jutott hozzá egy valóban innovatív technológiához. Napjainkban több mint 2100 kriptovalutát jegyeznek a kriptovaluta tőzsdék. Az extrém árfolyam volatilitás, és a Magyar Nemzeti Bank fizetésre használható virtuális eszközökkel kapcsolatos kockázatokra figyelmeztető felhívásai ellenére sokan fektetnek kriptovalutákba. Kutatásunk célja volt vizsgálni a kriptovalutákba fektetők befektetési szokásait, motivációit. Célunk volt feltárni, hogy milyen tényezők gátolják, és motiválják a kriptovaluta befektetők befektetési szokásait. Facebook kriptovaluta csoportok, kriptovaluta fórumok befektetői körében (n = 210) kérdőíves felmérést végeztünk. A kérdőív témaspecifikus kérdései egyszerű- és többszörös választást lehetővé tevő zárt kérdéseket és Likert-skálákat tartalmaztak. Az eredményeket Microsoft Office Excel alkalmazásával értékeltük. A jellemzően vásárlással többféle kriptovalutával rendelkező befektetők egyéb alternatívaként ingatlanba, műtárgyba fektetnének, ugyanakkor befektetéseiknek legalább 50 %-át kriptovaluta befektetések alkotják. A befektetőket leginkább a jövedelemszerzés, a vagyon gyarapítása és a szórakozás motiválja, a függetlenségi és életciklus motiváció jellemző rájuk.

SUMMARY

Thanks to Satoshi Nakamoto, creator of Bitcoin protocols, and creator of blockchain theory – background of Bitcoin technology –, not only common people worldwide have heard about crypto-currencies, but, a lot of industries have obtained a really innovative technology. Nowadays, more than 2100 crypto-currencies are registered at the crypto currency stock exchanges worldwide. In spite of the extreme exchange volatility, and inspite of warnings of the Hungarian National Bank (MNB) regarding the risks of applicable currencies, a lot of people do decide to invest their monies into crypto currencies. The aim of our investigation was, to research the habits, motivations, and investment inclination of those people, who may consider to invest their money to crypto-currencies. Our aim was to discover, what factors may hinder or motivate the habits of crypto-currency investors. We made a list of queries among (potential investor) members of crypto-currency groups of (the social media) Facebook (n = 210). The thematically specific questions of the questionnaire include closed questions, that enable simple and multiple choices, and Likert-scales. The results were evaluated by Microsoft Office Excel. Investors, who have typically more kinds of crypto-currencies, would like to invest typically by way of buying – as other alternative – in real estates, works of arts, meanwhile, at least 50 % of their investments are based on crypto-currencies. The investors are mostly motivated by generation of income, by acquisition and by amusement; they are mostly specified by augmenting wealth, and motivations of life cycle / independence.

BEVEZETŐ

Satoshi Nakamoto japán fórumos 2009-ben megalkotta a Bitcoin (BTC) (bitérme) virtuális fizetőeszközt, 2013-ban pedig áttörés következett be a Bitcoin fejlődésében, az egyre nagyobb médiavisszhangnak köszönhetően jelentős árfolyamrobbanás ment végbe. A Bitcoin megjelenését és térhódítását számos egyéb, részben a Bitcoin technológiájára épülő altcoin követte. Napjainkban már több mint 2 100 kriptovalutát tartanak számon. Mindazonáltal az államok és a jegybankok többsége nem ismeri el a kriptovalutákat fizetőeszközként, sőt számtalan alkalommal a kriptovalutákkal kapcsolatos veszélyekre hívják fel a figyelmet. A fogyasztói kockázatok, veszélyek ellenére az elmúlt években több millió tranzakciót indítottak kriptovalutákkal, a kriptovaluta befektetők száma is több millióra tehető.

Tanulmányunk témája, egyben a kutatás célja a kriptovalutákba fektetők motivációjának, és befektetési szokásainak vizsgálata. A téma aktualitását adja, hogy a Magyarországon még jogilag szabályozatlan, jelentős volatilitást mutató kriptovaluta-árfolyam ellenére is sokan fektetnek kriptopénzbe, és gondolják úgy, hogy a kriptovaluta-befektetés egy kiváló megoldás lehet a vagyon gyarapítására. A tanulmány készítése során a következő kutatási kérdéseket foglalmaztuk meg:

K1: Milyenek a kriptovaluta befektetők befektetési szokásai?

K2: Milyen tényezők gátolják, és motiválják a kriptovaluta befektetők befektetési szokásait?

SZAKIRODALMI FELDOLGOZÁS

A kriptovaluták születését sokan a Bitcoin megjelenésével kötik össze, azonban már az 1980-as években, Hollandiában a kamionsofőrök a pénz virtuális formáját használták (smartcard) tankoláshoz biztonsági okokból. A vidéki benzinkutakat gyakran kirabolták, és a folyamatos működéshez szükség volt valamilyen megoldásra. Pénzt tölthettek fel az okoskártyákra, ez volt az elektronikus pénz kezdete (REZNOR, 2017). Az 1989-ben alapított DigiCash Inc. elektronikus-pénz társaság kriptográfiai protokollok alkalmazásával egyedi elektronikus tranzakciókat, fizetési formát alakított ki. A rendszer működtetésének alapja a kriptográfián alapuló, titkosított kulcsok használata volt, amely lehetővé tette, hogy harmadik fél ne férjen hozzá a személyes adatokhoz (TAPSCOTT and TAPSCOTT, 2016). Először az amerikai Mercantile bank, majd később a németországi székhelyű Deutsche bank támogatta a DigiCash rendszereket. A társaság egyik kiváló terméke az ecash (elektronikus készpénz) digitális fizetési rendszer volt, amely lehetővé tette, hogy az Interneten keresztül pénzt lehessen küldeni (MACINTOSH, 1999). 1998 szintén nagy mérföldkőnek számított, mivel ebben az évben a Confinity Inc. és az X.com társulásából létrejött a PayPal Corp., mely társaság a kezdetekben Palm Pilot fizetési eszközökkel és titkosítással foglalkozott. A kriptovaluta fejlődése terén meghatározónak számított a banki infrastruktúrára épülő internetes fizetési rendszer, a PayPal. Az online üzletek üzemeltetői számára lehetőséget biztosít a

biztonságos és egyszerű pénzfogadásra, míg a vásárlók egyszerűen, elektronikus módon tudnak fizetni (PELÁEZ and NOVELLA, 2006).

Satoshi Nakamoto japán programozó 2009-ben hozta nyilvánosságra valuta koncepcióját, amellyel megalkotta a Bitcoin (BTC) (bitérme) virtuális fizetőeszközt. Az érme kizárólag bitekből áll, ugyanakkor fizikailag nem kézzel fogható, tehát érmeként vagy bankjegyként nem lehet vele találkozni. Nincs mögötte semmilyen fedezet (arany, áru, stb.), „csupán” egy forráskódból álló szoftver, amivel a felhasználók hozzáférhetnek a virtuális fizetőeszközhöz (ESZTERI, 2012). A virtuális fizetőeszközök olyan nem materiális eszközök, amelyek matematikai algoritmusok alapján, felhasználásával jönnek létre. A virtuális valutákat jellemzően az előállítója adja ki (nem a központi bank), és ellenőrzi, a felhasználók (virtuális rendszer tagjai) pedig elfogadják (BACSO, 2016). „A Bitcoin és az újabb generációs kriptovaluták blokklánc egy olyan folyamatosan íródó nyilvános láncolat, amelynek csak az utolsó blokkja van „nyitva”, és íródik tovább, míg a többi láncszem örökre le van zárva és megváltoztathatatlan tartalmú marad. A blokklánc egyszerre véges sok, ám igen nagyszámú számítógépen létezik és fut, melyek tárolják és építik” (Z. KARVALICS és NAGY, 2017, p. 8-9). A kriptovaluták valamilyen titkosítást (kriptográfiát) tartalmaznak a biztonságos tranzakciók érdekében. Jellemző rájuk a decentralizáció, amely a blokklánc alkalmazásához köthető (elosztott főkönyvi technológia) (ROTHSTEIN, 2017). A kriptovaluták túlnyomó része nyílt forráskódú rendszeren alapszik, amelyek forráskódját szabadon bárki elérheti, szerkesztheti, átalakíthatja (VIGNA and CASEY, 2016). Ezeknek a rendszereknek a használata, szerkesztése, fejlesztése teljesen ingyenes, ilyen kriptovaluta például a Bitcoin, a Dash, a Litecoin, az Ethereum, Microcoin, stb. A zárt forráskódú rendszerek forráskódja nem érhető el bárki számára, kizárólag a fejlesztő cég rendelkezik vele. A Bitcoinról 2011-ben kezdtek a különböző médiafelületek információt nyújtani, azonban sokáig csupán a programozók és a kriptográfusok egy szűk rétege érdeklődött iránta. A kezdeti időszakban megjelenő információk többsége a sötét web Selyemútjával (Dark web) kapcsolta össze a rendszert (internet illegális tranzakciói) (AMBRUS, 2017). 2013-ban egy újabb áttörés következett be a Bitcoin fejlődésében, amikor árfolyamrobbanás ment végbe a kriptovaluta értékében (KOVÁCS, 2017). A Bitcoinok száma véges, mindösszesen 21 millió érme előállítására (kibányászására) van lehetőség, melynek 75 %-át már „felszínre” hozták (ROBLEDO, 2016). Új érme generálására úgy nyílik lehetőség, hogy a „bányászó” felhasználók hálózatra kapcsolódott számítógépei megoldást találnak egy matematikai algoritmusra, ehhez pedig bányászszoftvert (mining-software) kell használni. A bányászok munkájukért bizonyos, úgynevezett „nehézségi foktól” függő értékű érmeket kapnak (NORMAN, 2017). A Bitcoin létrehozását számos alternatív kriptopénz (altcoin) megjelenése követte, amelyek valamilyen peer-to-peer fizetési hálózatok, és túlnyomó részük a bitcoin kódjának lemásolásával, minimális megváltoztatásával jöttek létre. Ugyanakkor vannak olyan altcoinok, amelyek funkciójukban is eltérnek a Bitcointól (CHUEN, 2015).

A magyar lakosság befektetési, megtakarítási szokásai, motivációi

A „befektetés valamilyen mértékű tőke lekötése abból a célból, hogy meghatározott időtartam alatt profitot eredményezzen. A modern pénzügyi megközelítés szerint, valamilyen jelenbeli pénz elcserélését jelenti valamilyen jövőbeli pénzre” (ZAKÁR, 2004, p. 150). A befektetés történhet valamilyen pénzeszközbe (pl.: részvénybe, kötvénybe), de történhet értékálló tárgyba (pl.: műkincs, nemesfém), vagy ingatlanba is. Megtakarítani a fogyasztásra jelenleg el nem költött jövedelem félretevésével lehet, számos várt, és nem várt élethelyzetben történő felhasználására. Többféle megtakarítási célja lehet az egyéneknek, ilyen például a biztonsági tartalékok képzése váratlan kiadásokra, betegség esetére, tartalékok képzése nyaralásra, kisebb értékű fogyasztási cikk vásárlására, nagyobb értékű fogyasztási cikkek vásárlására, több évtizedes célok megvalósítására (nyugdíj, gyermek jövője, stb.) (BERNÁTH, 2016). A különböző megtakarítási lehetőségek és a befektetések közötti határok nem élesek, mindazonáltal jelentős különbségek lehetnek az elért nyereség vagy veszteség mértéke között. A Magyar Nemzeti Bank a megtakarítás és a befektetés között több különbséget is meghatároz (1. táblázat).

1. táblázat. Különbség a megtakarítás és a befektetés között

Megtakarítás	Befektetés
Egyszerűség a kevesebb pénzügyi ismeret / tapasztalat szükséges	Bonyolultság (komplexitás) a magas szintű pénzügyi ismeret / tapasztalat szükséges
Kiszámíthatóság	Olykor jelentős ingadozások
Mérsékelt, de biztosabb nyereség	Kiemelkedő nyereség vagy veszteség lehetősége
Alacsonyabb kockázat	Magasabb kockázat
Külső tényezők (vállalat teljesítménye, gazdasági környezet) befolyásoló hatása kisebb	Külső tényezők (vállalat teljesítménye, gazdasági környezet) befolyásoló hatása jelentős
Például betét, megtakarítási számla	Például részvény, befektetési jegy

Forrás: MNB, 2018

A magyar háztartások, egyének megtakarításaira, befektetéseire ható tényezők közül ki kell emelni a jövedelmet, a vagyont, a kamatlábakat, és a megtakarítási célokat. Ugyanakkor fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a háztartások, és az egyének között nagy különbségek lehetnek az egyes ható tényezők között. Például a magas jövedelemmel rendelkező személyek jövedelme akár alacsonynak tekinthető, amennyiben a háztartásukban együtt élő személyek jövedelmével együttesen vizsgáljuk. A megtakarítási elméletek jelentős része a jövedelem nagyságához is köti a megtakarítás nagyságát. A jövedelem egyaránt meghatározója a fogyasztásnak, a reál- és pénzügyi felhalmozásnak. Az életciklus elméletek feltételezik, hogy az egyén jövedelme nő aktív élete alatt, majd ezután lehanyatlak, tehát megtakarításra, befektetésre leginkább az aktív időszak során van

lehetőség (TATAY, 2009) Egyes tanulmányok rávilágítanak arra, hogy a jövedelemcsúcs korábbra tevődött az aktív élet során a fiatalabb korosztály irányába (TÓTH, 2002). Az elmúlt évtizedekben a létfenntartást szolgáló kiadások jelentős mértékben megemelkedtek, aminek eredményeként az alacsony jövedelemmel rendelkező háztartások számára egyre inkább csak álom marad a megtakarítás.

A 2000-es évek közepétől a lakosság körében egyre népszerűbb lett a hitelfelvétel, melynek eredményeként a háztartások kötelezettsége meghaladta a pénzügyi eszközök növekedését. A hitelfelvétel lehetőség teremtett a fogyasztás, vásárlás előrehozatalára (pl.: lakásvásárlás, gépjármű-vásárlás). Ezekre a vagyonelemekre korábban a háztartások megtakarításokat képeztek, de napjainkban célmegtakarítások csökkentek (TATAY, 2009). A pénzügyi megtakarítások befektetésként jelenhetnek meg. A szakirodalmak a megtakarításokat befolyásoló tényezőként említik a kamatlábakat, a háztartások vagyonának értékváltozását. Ugyanakkor az állami szabályozás közvetve, vagy közvetlenül hatással van a megtakarítást befolyásoló tényezőkre. A megtakarítási képesség, és a megtakarítási hajlandóság együttesen hat a megtakarítási célokra. A megtakarítási viselkedés, a rendelkezésre álló jövedelem hatással van a háztartási megtakarítás nagyságára (HORVÁTHNÉ KÖKÉNY és SZÉLES, 2014). Megállapítható, hogy a háztartások, egyének megtakarításaira, befektetéseire külső (gazdasági tényezők, jogi tényezők, szociális és társadalmi tényezők, technológiai tényezők, politikai tényezők, adózás) és belső környezeti tényezők (egyéni célkitűzések, személyes tulajdonságok, egyéni attitűdök, életkor, iskolai végzettség, családi állapot, vagyoni-jövedelmi helyzet) egyaránt hatással vannak (PÁLINKÓ és SZABÓ, 2007).

A háztartások megtakarításait befolyásoló tényezők elemzésére felállított elméletek közül meghatározó FRIEDMAN (1957) permanens jövedelem elmélete, valamint MODIGLIANI (1986) életciklus hipotézise. Utóbbi elmélete szerint a háztartások a fogyasztási kiadásait a különböző életciklusok során igyekeznek kiegyenlíteni. A különböző generációk fogyasztási és megtakarítási magatartása eltérő. A fiatal háztartások megtakarítási rátája alacsony, mivel magas kiadásokkal kell számolniuk, mint például a lakásvásárlás, autóvásárlás, stb. A középkorú generáció ugyanakkor az ilyen típusú költségeken túl van, így képes lehet megtakarítani, felkészülve az inaktív korra. Friedmann szerint a „megtakarítási hajlandóságot nemcsak az aktuális jövedelem, hanem a hosszú távú jövedelmi változások is befolyásolják, mivel a háztartások hosszú távú fogyasztásukat simítani igyekeznek” (PALÓCZ és MATHEIKA, 2014, p. 325-326).

A megtakarítási motivációk leírhatók különböző elméleteken keresztül, melyek többsége egy-egy megtakarítási motívumot helyez a középpontjába, mint például az örökhagyás, a célmegtakarítás motívumát. „Általában véve nyolc olyan szubjektív jellegű fő motívum vagy célkitűzés van, amelyek arra készítetik az egyénet, hogy tartózkodjanak jövedelmük elköltetésétől. E nyolc motívumot elnevezhetjük röviden az óvatosság, az előrelátás, a számítás, az előre törekvés, a függetlenség, a vállalkozás, a büszkeség és a fősვნენység motívumának, és felsorolhatjuk velük szemben a fogyasztás indítékainak megfelelő

listáját is: például az élvezetet, a rövidlátást, a bőkezűséget, a téves számítást, a kérkedést és a pazarlást” (KEYNES, 1965, p. 129).

Tanulmányunkban a keynesi motívumok TÓTH és ÁRVAI (2001), valamint BROWNING és LUSARDI (1996) értelmezését vettük alapul. A megtakarítási motívumok közül vizsgáltuk az óvatossági, az életciklus, a fejlesztési, a függetlenségi, az örökgyási, a fukarsági, és a vállalkozói motívumot (TÓTH és ÁRVAI, 2001). A megtakarítási motívumok modern terminológiájú kategorizálása BROWNING és LUSARDI (1996) tanulmányában is fellelhető, melyeket TÓTH és ÁRVAI (2001) kiegészített az önerőmotívummal. Az óvatossági motívum az ínségesebb időkre való tartalékolást jelenti. Az életciklus motívum alatt a jövőben várható jövedelem és a fogyasztás pályájának összehangolását értjük. A fejlesztési motívum olyan megtakarítást jelent, amely az életszínvonal jövőbeli folyamatos javítását eredményezi, célozza. A függetlenségi motívum az előre nem meghatározott fogyasztási/beruházási döntések függetlensége érdekében megvalósított megtakarítás. A mániákus megtakarítási hajlam, a pénzköltéstől való idegenkedést jelenti a fukarsági motívum. A vállalkozói motívum nyereséges vállalkozási és spekulációs projektek végrehajtása érdekében történő megtakarítások. Az örökgyási motívum célja jellemzően az utódok részére történő megtakarítás. (TÓTH és ÁRVAI, 2001)

A háztartások, egyének fogyasztási és pénzügyi döntéseiben sok hasonlóságot lehet felfedezni, a háztartási döntések egyben portfólió döntések is. A döntések meghozatala során kerül sor a rendelkezésre álló jövedelmek felhasználásának meghatározására, a vagyon allokálására. A háztartások, egyének befektetési különböző eszközökben jelenhetnek meg. A döntések úgy születnek meg, hogy teljes bizonyossággal nem ismert a döntés eredményének kockázata (PÁLINKÓ és SZABÓ, 2007). A kriptovalutákba történő befektetés hosszútávú eredményét sem lehet ma még látni, sőt a kimenetre vonatkozóan igen eltérő elképzelések léteznek. Egyes vélemények szerint a kriptovaluták megmaradnak egy roppant kockázatos spekulációs eszköznek, míg mások úgy gondolják, hogy pénzként is tud majd funkcionálni (SEBESTYÉN, 2019). A csőd szélén álló Venezuela az olaj fedezetű kriptovalutát, a petrólt elszámolási egységként fogja használni, a munkavállalók petróban kaphatják a bérüket, ez pedig a kriptovaluták egy új korszakát nyithatja meg. (ULMER and BUITRAGO, 2017). Mindezek után kérdésként merül fel, hogy az életpálya, életkor, végzettség, kockázati magatartás alapján kialakított portfóliók milyen elemeket tartalmaznak, mennyire jelennek meg bennük a kriptovaluták?

A háztartások, egyének megtakarítási, befektetési céljai lehetnek rövid-, közép- és hosszútávúak. Hosszabb távú megtakarítást célozhat egy lakásra, a gyerek taníttatására, vagy az időskorról való gondoskodásra történő takarékoskodás (TATAY, 2009). Számos, korábban hosszú távú cél napjainkban már rövid távúnak számít. Míg korábban például évekig vagy évtizedig gyűjtögettek gépjárműre, addig manapság már hitelből, némi önerő mellett pillanatok alatt megvásárolható a kinézett autó.

Az AEGON 2016-ban nem reprezentatív kutatás keretében (n = 610 fő) vizsgálta a magyar emberek megtakarítási motivációit, megtakarítási céljait. A válaszadók 62,70 %-a

került ki az 55 évesnél idősebb korosztály tagjai közül, így nem volt túl meglepő, hogy a megkérdezettek 35,40 %-a nyugdíj céljából takarít meg. A felmérésben részt vevő személyek 32,60 %-a vésztartalék képzését határozta meg megtakarítási célként. 24,10 % azoknak az aránya, akik befektetési, vagyon képzés céljából választanak valamilyen megtakarítási formát. A megkérdezettek közel 15,00 %-a semmilyen megtakarítással nem rendelkezett a vizsgált időpontban. A megtakarítási célok között megjelent még az ingatlan vásárlás, az ingatlan felújítás, nagy összegű jövőbeli kiadás (pl.: gépkocsi vásárlás, utazás, esküvő stb.), valamint a gyermekek jövőjének biztosítása (VERESEGYHÁZI, 2016).

A háztartások, egyének megtakarításainak, befektetéseinek célja lehet a jövedelemszerzés, a tőkenövekedés, vagy a tőke biztonságos elhelyezése. A befektetési döntés előtt érdemes a befektetési célokat előzetesen meghatározni, befektetési tervet készíteni, a kapcsolódó kockázatokat felmérni (MNB, 2018). A magyar lakosság pénzügyi befektetéseit vizsgálva megállapítható, hogy 2018-ban a folyószámlabetét, a készpénz és az állampapír volt a kedvenc megtakarítási forma. Az MNB adataiból kiderül, hogy 2018-ban növekedett a magyar lakosság bruttó pénzügyi vagyona (9,5 %-kal), és egyre kevésbé népszerű befektetési forma a nyugdíjpénztár, a részvény, az életbiztosítás. 2018-ban jelentős mértékben nőtt az egyéb pénzügyi befektetési forma, azonban az adatokból nem derül ki, hogy mit tartalmaz pontosan (PORTFOLIO, 2018b). Számos befektetési lehetőség létezik, annak függvényében, hogy milyen piacon történik a befektetés (2. táblázat).

2. táblázat: Befektetési lehetőségek a piacok függvényében

Befektetések				
Pénzügyi piaci befektetések			Nem pénzügyi piaci befektetések	
Értékpapírok	Biztosítások	Betétek	Ingóságok	Ingatlanok
Állampapír	Életbiztosítás		Műtárgy	Lakás
Részvény			Ékszer	Telek
Befektetési jegy			Nemesfém	

Forrás: FRITZ (2014)

A hazai szakirodalmak, valamint a megtakarításokra, és befektetésekre vonatkozó statisztikák sem említik a kriptovalutát, mint befektetési lehetőséget. Az MNB, a NAV, és a PM állásfoglalása szerint a kriptopénzek nem számítanak sem fizetőeszköznek, sem elektronikus pénznek, sem pénzügyi, sem pedig készpénz helyettesítő eszköznek (PORTFOLIO, 2018a). Mindazonáltal az MNB kockázatosnak tartja a fizetésre használható virtuális eszközöket, mint például a bitcoint (MNB, é.n.). Véleményünk szerint a kriptovaluták befektetési eszközök lehetnek, függetlenül attól, hogy pénznek számítanak-e, vagy sem.

Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a magyar lakosság pénzügyi kultúra iránti igénye a 2008/2009-es pénzügyi, gazdasági válság idején nőtt jelentős mértékben. A lakosság egyre

többféle pénzügyi termékkel, szolgáltatással találja magát szemben, ez akkor hordoz magában veszélyt, ha az egyén nem rendelkezik alapvető pénzügyi ismeretekkel, vagy azokat nem fejlesztették. „Így rés keletkezik az emberek pénzügyi tudása és a kínált pénzügyi termékek biztonságos igénybevételéhez szükséges tudásszint között (BOTOS et al., 2012, p. 292). Az OECD 2010-ben, és 2015-ben is felmérést végzett, többek között a magyar lakosság pénzügyi kultúrájának, annak szintjének meghatározására. A felmérés rávilágított arra, hogy a felnőtt lakosság a pénzügyi ismeretek gyakorlati alkalmazásában jelentős mértékben elmarad a többi megkérdezett 13 országtól (2010-ben). A 2015-ös felmérés eredményei alapján, nemzetközi összehasonlításban a magyar eredmények még kedvezőtlenebb képet mutatnak (5 év távlatában is jelentős romlásról lehet beszámolni). A magyarok többsége tartózkodik attól, hogy a pénzügyi szolgáltatások igénybevétele előtt a kínált pénzügyi termékeket összehasonlítsa, tájékozódjon, illetve tudatosan válasszon. (KORMANY, 2017). A fentiekből jól érzékelhető, hogy a magyar lakosság jelentős részének pénzügyi tudatossága, a pénzügyekhez való hozzáállása messze elmarad az elvárt szinttől. Az európai uniós átlaghoz képest ugyancsak lemaradás figyelhető meg a lakosság megtakarításaival, befektetéseivel kapcsolatban. Ismerve a felmérések eredményeit tartom veszélyesnek, hogy a magyarok egy része a meggazdagodás reményében, ugyanakkor többnyire a megfelelő ismeretek hiányában kezdett el kriptovalutákkal foglalkozni. Mindezeket figyelembe véve felmerül a kérdés, hogy milyenek a kriptovaluta befektetők befektetési szokásai, illetve milyen tényezők motiválják őket.

Összességében megállapítható, hogy a befektetések, megtakarítások során különböző motivációk vezérlik a háztartásokat, egyéneket, mely TÓTH és ÁRVAI (2001) keynesi értelmezésében lehet óvatossági, intertemporális helyettesítési, életciklus, fejlesztési, függetlenségi, vállalkozói, örökhagyási, fukarsági, és önerőmotívum. A háztartások, egyének megtakarításainak, befektetéseinek célja lehet a jövedelemszerzés, a tőkenövekedés, vagy a tőke biztonságos elhelyezése.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A tanulmány célja a kriptovalutákba fektető befektetési szokásainak, és motivációinak vizsgálata volt. A szakirodalmi feldolgozás során nem találtunk olyan szakirodalmat, kutatást, tanulmányt, amelyik az általunk vizsgált témával foglalkozott volna, ugyanakkor úgy gondoljuk, hogy TÓTH és ÁRVAI (2001) keynesi értelmezésben vett megtakarítási motívumai alkalmasak lehetnek a kriptovalutákba fektető befektetési motívációinak vizsgálatára. A tanulmány primer kutatásán keresztül azt az úrt kívántuk betölteni, hogy nem rendelkezünk információkkal a kriptovaluta befektetők motivációival, befektetési szokásaival kapcsolatban.

Primer kutatás keretében kérdőíves megkérdezést végeztünk. A 16 kérdést tartalmazó kérdőív kitöltésére online módon, a kerdoivem.hu weboldalon nyílt lehetőség. A kérdőív kitöltésére különböző, kriptovalutákhoz köthető Facebook csoportokban, valamint fórumokon kértük fel a kriptovalutákba fektető tagokat. A kérdőív kitöltésére 2019.

február 17. és március 21. között volt lehetőség. A kérdőívet 214 fő töltötte ki, a minta elemszáma végül $n = 210$ fő lett. A minta meghatározásakor kritérium volt, hogy a megkérdezettek rendelkezzenek valamilyen formában kriptovaluta befektetéssel. A kérdőív demográfiai és témaspecifikus kérdéseket tartalmazott. A témaspecifikus kérdések feltevésével három területet vizsgáltunk: 1) a kriptovalutákba fektetők befektetési szokásait, 2) a kriptovaluta befektetők motivációját, 3) az innováció-elfogadást a kriptovaluta befektetők körében. Ez utóbbi eredményeinek ismertetése nem része jelen tanulmánynak. A kriptovalutákba fektetők befektetési szokásait 4 egyszeres- és többszörös választást lehetővé tevő zárt kérdés feltevésével vizsgáltuk, ami kitért arra, hogy milyen módon rendelkeznek a befektetők kriptovalutával, milyen típusú kriptovalutával rendelkeznek, milyen egyéb befektetéseikben gondolkodnának még, illetve a befektetéseik hány százalékát teszik ki a kriptovaluta befektetések. A kriptovaluta befektetők motivációjának vizsgálata során arra kerestük a választ, hogy milyen tényezők gátolják, és motiválják a megkérdezetteket a befektetéseik során. A motiváció vizsgálata során 4 kérdéskört állítottunk össze, amelyek egyenként 9-7-7-5 állítást tartalmaztak, melyeket 5 fokozatú Likert-skálán kellett értékelni, ahol 1 = egyáltalán nem, 5 = teljes mértékben egyetért vele. A kérdőívek kiértékeléséhez Microsoft Excelt használtunk, az eredményeket diagramokon és táblázatos formában ábráztuk. A kutatás eredményeit az Eszterházy Károly Egyetem Gyöngyösi Károly Róbert Campus által szervezett, Intézményi Tudományos Diákköri Konferencián ismertettük (2019. április 30) „A kriptovaluta befektetők motivációinak, és innováció-elfogadásának vizsgálata a rogers-i diffúziós elmélet mentén” címmel. A tanulmány feltáró jellegű, célja, hogy további kutatások alapjául szolgáljon.

EREDMÉNYEK

Demográfiai adatok eredményeinek ismertetése

A megkérdezett kriptovaluta befektetők demográfiai jellemzői a következőképpen alakultak az egyes vizsgált szempontok szerint:

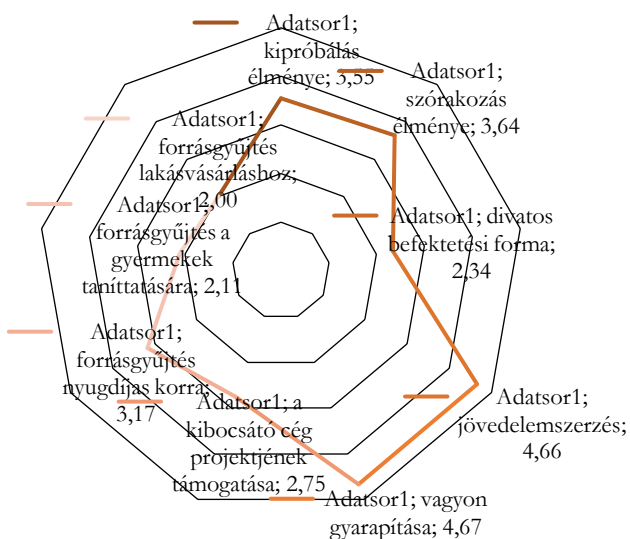
- Nemek aránya: A felmérésben 210 fő vett részt, 144 férfi és 66 nő.
- Korösszetétel aránya: A kriptovaluta befektetők életkorát illetően a 30-40 év közötti korosztály tagjai közül kerültek ki a legnagyobb arányban (32,38 %). Azonban tőlük nem sokkal maradnak el a 41-50 év közötti korosztály képviselői (29,52 %). Talán meglepő, hogy az 51 év feletti korosztály tagjai 30,95 %-ot képviselnek a vizsgált mintán belül.
- Iskolai végzettség összetétele: A megkérdezett kriptovaluta befektetők túlnyomó többsége iskolai végzettség alapján két csoportba osztható úgy, mint középfokú végzettséggel rendelkező (94 fő), és felsőfokú végzettséggel rendelkező (főiskola, egyetem) (91 fő). Elenyésző a szakképzés, vagy doktori végzettséggel rendelkezők aránya, míg csupán általános iskolai végzettséggel rendelkezők nem vettek részt a felmérésben.

- Életszínvonal szerinti megoszlás: A válaszadó befektetők közel fele nem tudta megállapítani, hogy az átlag magyar állampolgárhoz viszonyítva miként él. A felmérésben részt vevők valamivel több, mint egyharmada él legalább az átlagnál jobban. A megkérdezettek közel egyötöde az átlag magyar állampolgárhoz hasonlóan él.

A demográfiai kérdéseket vizsgálva összességében megállapítható, hogy a felmérésben több mint kétszer annyi nő vett részt, mint férfi. A válaszadók többsége a 30-50 év közötti korosztály tagjai közül került ki, akik jellemzően középfokú vagy felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. Az életszínvonalukat megítélők túlnyomó része jobban, vagy sokkal jobban él, mint az átlag magyar állampolgár, azonban a válaszadók közel fele nem tudta megállapítani, hogy az átlag állampolgárhoz képest miként él.

A kriptovaluta befektetők befektetési motivációi

A kriptovaluta befektetések motivációinál figyelembe vett szempontok 1-től 5-ig terjedő Likert-skála vizsgálata során az eredmények egyértelműen azt mutatják, hogy a kriptovaluta befektetők legfőbb motivációi a vagyon gyarapítása (4,67) és a jövedelemszerzés (4,66) (1. ábra).

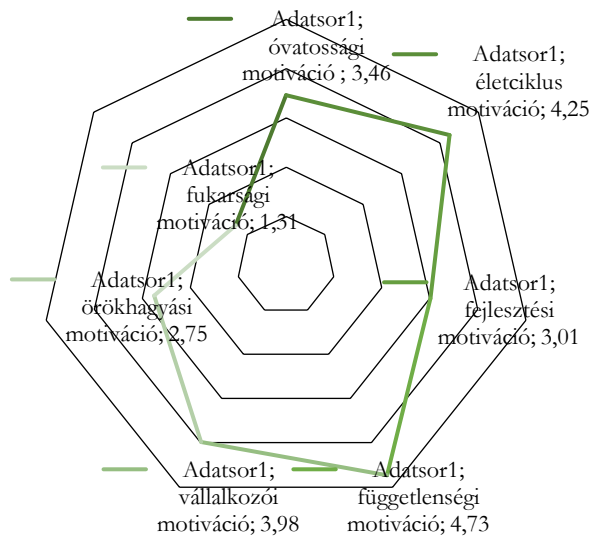
1. ábra. Befektetők motivációi a kriptovaluta befektetések során (Likert-skála)

Forrás: saját szerkesztés, standard kérdőíves megkérdezés alapján, n = 210, 2019. február-március (1 = egyáltalán nem, 5 = teljes mértékben)

A kriptovaluta befektetők közel kétharmadára jellemző, hogy a jövedelemszerzés teljes mértékben motiválja a kriptovaluta befektetést, ugyanakkor a vagyon gyarapítását még ennél is nagyobb arányban tekintik motiváló tényezőnek. A vagyon gyarapításával a befektetők egyik fő célja a befektetésük reálértékének növelése, tehát a hozamnak legalább a mindenkori inflációt fedeznie kell. Az AEGON 2016-os felmérése szerint a

meztakarítók egynegyede vagyonszerzés céljából választ valamilyen befektetési formát (VERESEGYHÁZI, 2016), ezzel szemben a kriptovaluta befektetők háromnegyedére jellemző ez a motiváció. A jövedelemszerzés motiváció vizsgálatakor nem elemeztük, hogy a befektetők kizárólag a kriptovaluta befektetésből tesznek szert jövedelemre, vagy valamilyen fő jövedelemszerzési tevékenység mellett a kriptovaluta befektetésre, mint passzív jövedelemforrásra tekintenek. Közepesen számít motivációs tényezőnek a szórakozás (3,64) és kipróbálás (3,55) élménye. A kriptovaluta befektetők között viszonylag kevesen vannak azok, akik kizárólag a szórakozás, vagy a kipróbálás élménye miatt fektetnek kriptovalutába. A legkevésbé motiváló a kriptovaluta befektetők számára a forrásgyűjtés lakásvásárláshoz (2), illetve a forrásgyűjtés a gyermekek taníttatására (2,11). HORVÁTHNÉ és SZÉLES (2014) 4 106 háztartásra vonatkozó kérdőíves lekérdezés eredménye azt mutatja, hogy az „öngondoskodni vágyó” és a „tudatosan öngondoskodó” klaszterbe tartozók a lakáscélt (4,4), mint motivációt jobban preferálják a kriptovaluta befektetőknél. A „mának élő” klaszter lakáscélú motiváció eredménye közelít a kriptovaluta befektetők motiváció megítéléséhez. Az AEGON felmérése szerint a megtakarítások csupán 12,8 %-a ingatlan vásárlás célú (VERESEGYHÁZI, 2016). A gyermekek jövőjét, mint motivációt a HORVÁTHNÉ és SZÉLES (2014) által létrehozott mindhárom klaszter magasabban értékelte a kriptovaluta befektetőknél. Az AEGON felmérés eredményei azt mutatják, hogy a megtakarítók közel egyötöde gondolkodik a gyerekekkel kapcsolatos megtakarításban. TÓTH és ÁRVAI (2001) kutatásaiban a gyerekekkel kapcsolatos, illetve az ingatlan célú megtakarítások aránya magasabb, mint az AEGON által, valamint az általunk kapott eredmények. Összességében megállapítható, hogy a kriptovaluta befektetők a jövedelemszerzést, és vagyon gyarapítást tekintik elsődlegesnek. Tanulmányunkban nem vizsgáltuk, hogy az egyes befektetői motivációk mennyire vezettek eredményre (sikerre), illetve a megkérdezettek mekkora tőkét fektettek be.

TÓTH és ÁRVAI (2001) keynesi értelmezésben vett megtakarítási motívumait vizsgálva megállapítható, hogy kriptovaluta befektetők motivációi közül, a Likert-skála kapott értékei alapján kiemelkedik a függetlenségi motiváció (4,73). A befektetők a tartós pénzügyi függetlenség megteremtésére törekednek, többségük teljes egészében motiválónak tartja. A kriptovaluta befektetőknél tehát fontos, hogy az egyelőre nem meghatározott fogyasztási/beruházási döntések függetlensége érdekében végezzen megtakarítást. A kriptovaluta befektetések többsége pénzügyi függetlenséget céloz. (2. ábra)

2. ábra. TÓTH és ÁRVAI (2001) keynesi értelmezésben vett megtakarítási motivációk jelenléte a kriptovaluta befektetőknél (Likert-skála)

Forrás: saját szerkesztés, standard kérdőíves megkérdezés alapján, n = 210, 2019. február-március (1 = egyáltalán nem, 5 = teljes mértékben)

Az életciklus motiváció szintén teljes mértékben jellemző a megkérdezettek többségére (4,25). A válaszadók fontosnak tartják a tartalékolást arra az időre, amikor a jövedelem és a szükséglet között megváltozik az arány (pl. gondoskodás az öregkorról). A befektetők 86,2 %-a teljes mértékben, vagy többnyire magáénak érzi az életciklus motivációt a befektetési, megtakarítási motivációk közül. A megkérdezettek meghatározó részére szintén jellemző a vállalkozói motiváció (3,98), a vállalkozásra való takarékoskodás. A vállalkozói és a fejlesztési motiváció a várható jövedelem, és a beruházási környezet javulására vonatkozó várakozásokat fejezi ki (TÓTH és ÁRVAI, 2001). Az óvatossági motiváció kevésbé jellemző (3,46) a kriptovaluta befektetőkre, mint az eddig felsorolt befektetési, megtakarítási motivációk. Ugyanakkor érdekességként említenénk meg, hogy 1995 és 2000 között a magyar lakosság megtakarítási motivációi között vezető volt óvatossági motiváció, bár csökkenő tendenciát mutatott. „Csökkent a váratlan eseményre és betegség esetére való takarékoskodás, másrészt pedig szignifikánsan nőtt a beruházásra való előtakarékoskodás súlya” (TÓTH és ÁRVAI, 2001, p. 1022). A 2008/2009-es pénzügyi, gazdasági válság hatására az óvatossági motívum ismét előtérbe került a pénzügyi eszközfelhalmozásban. Ugyanakkor az óvatossági motívum ismételt oldódásával a lakossági megtakarítás enyhe mérséklődésére lehet számítani (CSORTOS és SISAK, 2016). A kriptovaluta befektetők esetében nem véltük felfedezni, hogy az óvatossági motiváció erős lenne. A megkérdezett befektetők átlagosan közepesre értékelték a fejlesztési motivációt, amikor az emberek egy későbbi nagyobb fogyasztás érdekében fektetnek be, vagy például az életszínvonalukat fokozatosan javítják (3,01). Kevésbé érzik a sajátjukénak az örökhagyási motivációt (2,75), valamint a fukarsági

motivációt (1,31). A kriptovaluta befektetőkre nem jellemző a mániákus megtakarítói hajlam vagy az irracionális idegenkedés a pénzköltéstől. A vizsgálatban részt vevő befektetőkre nem jellemző az a fajta motiváció, hogy örököseire a kriptovaluta befektetésekből származó pénzt hagyjon, ez az egyik legkevésbé motíváló tényező.

Vizsgáltuk a kriptovaluta befektetők befektetési motivációinak fékezőerőit. A megkérdezett kriptovaluta befektetők a jövedelmet (2,62) tekintik leginkább a befektetési motiváció fékezőerejének. A rendelkezésre álló pénzügyi források, illetve annak hiánya negatívan hat a befektetési motivációra. Az 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán kapott alacsony érték annak is köszönhető, hogy a válaszadók csupán 6,2 %-a gondolja úgy, hogy a kriptovaluta befektetések motivációit a jövedelem teljes mértékben fékezi. A piaci információk hiányát tekintik a befektetők a második leginkább fékező tényezőnek, majd ezt követi befektetési ismeretek hiánya, és a befektetési tapasztalat hiánya, melyek közel azonos mértékben fékezik a kriptovaluta befektetések motivációit. A képzettség hiánya és a szükséges technológia hiánya kevésbé jelentenek fékezőerőt a befektetők számára. A legkevésbé tekintenek a befektetők fékezőerőként a döntéshozatal hiányára. A válaszadók a vizsgált tényezőket összességében nem ítélték meghatározónak (1,87) a kriptovaluta befektetések motivációinak fékezése szempontjából.

A kriptovaluta befektetők közül többen többféle befektetésben gondolkodnak a kriptovaluta befektetések mellett. 2013. április 28-án 1 Bitcoin 135,30 USD volt, míg 2019. szeptember 30-án 8456,08 USD, ami több mint 6000 %-os növekedést mutat. Ebből is jól látható, hogy a vizsgált 2013-2019 közötti időszakban milyen jó befektetésnek bizonyult a Bitcoin, mint kriptovaluta. (Coinmarketcap.com, 2018a) Természetesen figyelembe kell venni, hogy a vizsgált időszakon belül a Bitcoin esetében is voltak jelentős árfolyam ingadozások (volatilitás), visszaesések, továbbá a kriptovaluták túlnyomó része nem tudott felmutatni a Bitcoinhoz hasonló árfolyam növekedést. A fentiek figyelembevételével felmerül a kérdés, hogy a kriptovaluta befektetők milyen egyéb befektetéseket is gondolkodnak. A kriptovaluta befektetők közel fele gondolkodik az ingatlan, műtárgy befektetéseken is, ami nem is csoda, mivel az elmúlt években Magyarországon a lakóingatlanok ára, bérleti díja jelentősen növekedett. A kriptovaluta befektetők körében ugyancsak népszerűek az ékszer és nemesfém befektetések. Többen az egyéb befektetések között jelölték meg a befektetési aranyt, mint befektetési formát, ugyanakkor úgy gondoljuk, hogy ez a nemesfém befektetések arányát növeli. A befektetők kevesebb, mint egynegyede valamilyen értékpapír (kötvény, részvény, befektetési jegy, kincstárjegy stb.) befektetésen gondolkodik még. A kriptovaluta befektetők körében kevésbé népszerű a biztosításba, bankbetétbe történő pénzhelyezés. A befektetők közel egyharmada az általunk vizsgált befektetési módokon kívül egyéb befektetési módot is választana, mint például startup vállalkozás finanszírozása, kriptovaluta vállalkozásba, napenergia-, bioenergia projektekbe, borokba, földbe, járművekbe, nyersanyagba, történő befektetés. A befektetők 5,71 %-a nem gondolkodik a kriptovaluta befektetésen kívül más befektetéseken. A megkérdezettek 30,95 %-ának befektetéseit 76-100 %-ban a kriptovaluta befektetések teszik ki, ebből is jól látszik, hogy

mennyire elkötelezettek a blockchain típusú befektetések iránt. Az eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezett befektetők nagy bizalommal vannak a kriptovaluta befektetések iránt.

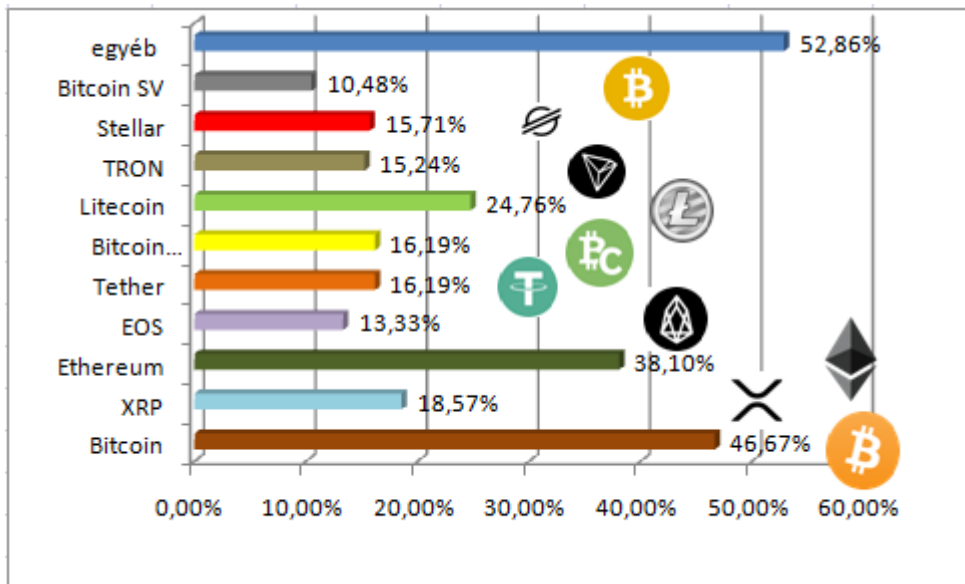
Bitcoin és más kriptovaluták – a befektetők kriptovalutákkal kapcsolatos attitűdjei

Satoshi Nakamoto 2009-ben adta ki a bitcoin kliensprogramjának első verzióját, a megkérdezettek 0,48 %-a bitcoin protokoll közzétételét követő évben kezdett el érdeklődni a kriptovaluta befektetések iránt. A Bitcoin 2013-ban, a ciprusi pénzügyi válság közepette lett világhírű, ugyanakkor a magyar befektetők csak kis hányada kezdett el vele ebben az időben megismerkedni. A kriptovaluta befektetők közel kétharmada maximum 3 éve érdeklődik a kriptovaluták iránt. Ez annak ismeretében is meglepő, hogy 2017 decemberét követően a Bitcoin árfolyama a töredékére esett vissza, egyértelművé váltak az árfolyam volatilitással, a biztonsággal (hekker célpont), a garancia és szabályozás hiányával stb. kapcsolatos problémák. A megkérdezettek valamivel több, mint egynegyede 2018-ban kezdett a kriptovaluták iránt érdeklődni. A kriptovaluták megjelenésének első 3 évében a befektetők csupán kis hányada volt nyitott a kriptovaluták iránt, ők voltak az úgynevezett korai befektetők (early investor) vagy kockázatkedvelők. A kriptovaluták kezdeti magyarországi elterjedését gátolta többek között az árnyékbankrendszeri jelleg, a kétes hírnév, a szabályozási háttér hiánya, az adózási kérdések. (KECSKÉS és ZÉMAN, 2018)

A kriptovaluta befektetéseknek több módja is ismert, így többek között a kriptovaluta vásárlás, kriptovaluta bányászás, a kriptovaluta befektetési alapba, bányásztársaságba történő befektetés stb. A kriptovaluta befektetők egy jelentős része többféle kriptovaluta befektetési módot is alkalmaz egyszerre. A befektetők közel kétharmada választja a kriptovaluta befektetési módok közül a kriptovaluta vásárlást, egyharmada a bányásztársaságba történő befektetést, szintén egyharmada kriptovaluta bányászatot, míg a kriptovaluta befektetési alapba történő befektetést viszonylag kevesen preferálják. Ugyanakkor a befektetők az általunk vizsgált befektetési módokon kívül valamilyen egyéb kriptovaluta befektetési módot alkalmaz, ilyen lehet az ICO, a Faucet, az AvaTrade kereskedés, vagy a Forex kereskedés. Szeretnénk megjegyezni, hogy egyre inkább terjednek a piramisjátékokhoz hasonló úgynevezett ICO csalások, melynek során az elkövetők hamis (nem létező) virtuális pénzeket hoznak létre, és magas hozam ígéretével csalnak ki pénzt az emberekből. Az Ernst & Young 2017. évi jelentése szerint 400 millió USD kárt okoztak az elkövetők. (TÓTH, 2019) Kutatásunk során nem vizsgáltuk, hogy a befektetők milyen módon vásároltak kriptovalutát (váltoktól, kriptovaluta ATM-ből, magánszemélytől stb.). Szintén nem tanulmányoztuk, hogy a kriptovaluta bányászatot végzők milyen számítógéppel, technológiával állították elő az érmeiket.

A kriptovaluta befektetők többsége az eddigi befektetési során többféle kriptovalutába is befektetett. Az általunk vizsgált, 2019. február 22-én, a Coinmarketcap (Cryptocurrencies by Market Capitalization) Top 10 kriptovalutája közül, Bitcoinba a

megkérdezettek közel fele fektetett, ezzel a nemzetközi trendekhez hasonlóan a magyar befektetőknél is ez a legnépszerűbb kriptovaluta. A kriptovaluta befektetők körében a Bitcoin mellett igen népszerűek az Ethereum és a Litecoin kriptovaluták. Az Ethereum egy számítástechnikai platform és kriptopénz, melyben megtalálható az intelligens szerződés funkció (script) is. Az egyik legismertebb és legfelkapottabb altcoin a kriptovaluta befektetők körében. A Litecoint a Google egyik korábbi alkalmazottja hozta létre, számos hasonlóság fedezhető fel a Bitcoinnal, a legfőbb különbség az új blokkok generálásához alkalmazott kriptográfiai algoritmusban van. (3. ábra)

3. ábra: Kriptovaluta választás a befektetők körében (%)

Forrás: saját szerkesztés, standard kérdőíves megkérdezés alapján, n = 210, 2019. február-március

A különböző Bitcoin elágazások (forkok), mint például a Bitcoin Cash, a Bitcoin SV, vagy a Bitcoin Gold szintén népszerűek a befektetők körében. Ugyanakkor az is jól érzékelhető, hogy a kriptovaluta befektetők számos alkalommal választanak az általunk vizsgált Coinmarketcap Top 10-en kívüli kriptovalutákból befektetéseik során. A megjelölt egyéb kriptovaluták között fellelhető a Monero, NEO, IOTA, Verge, ZCash, ADA, DOGE, DGB, VeChain, Ontology, Platincoin, Decred, Holo, Cardano, Dogecoin, Dash. Szintén megtalálható az egyéb kriptovaluták között a Smart Trade, a 4Art, a ConvertVR, a Nano, az Omise GO, a WBT, a BNB, a LOC, a TFD, a BSO, a BNO. Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a válaszadók által megjelölt egyéb kriptovaluták között több olyan is volt, mellyel kapcsolatban gyakran a ponzi sémát (piramisjátékot) emlegetik, ilyen például a OneCoin vagy a DasCoin. Ez utóbbi „kriptovaluták” esetében gyakran hallani botrányokról, piramisjátékszerű működésről, üzleti modellről, és az árnyékbankrendszerhez való kapcsolódásról.

KÖVETKEZTETÉSEK

A tanulmány készítése során a vizsgált kutatási kérdésekkel kapcsolatban a következő eredményekre jutottunk:

K1: Milyenek a kriptovaluta befektetők befektetési szokásai?

A kriptovaluta befektetők befektetési szokásait, attitűdjeit vizsgálva megállapítható, hogy a befektetők közel 70 %-a kevesebb, mint 3 éve érdeklődik a kriptovaluta befektetések iránt. A befektetők többsége vásárlással tesz szert kriptovalutára, ugyanakkor népszerű a kriptovaluta bányászat, és a bányásztársaságokba történő befektetés is. A kriptovaluta befektetők közel 50 %-a rendelkezik Bitcoinnal, de széles körben választanak más kriptovalutákat is befektetéseik során. A befektetők közel fele a kriptovaluta befektetések mellett, leginkább ingatlan, műtárgy befektetéseket választana. Jellemzően a kriptovaluta befektetők befektetéseinek legalább 50 %-át kriptovaluta befektetések teszik ki.

K2: Milyen tényezők gátolják, és motiválják a kriptovaluta befektetők befektetési szokásait?

A kriptovaluta befektetőket leginkább a vagyon gyarapítása, a jövedelemszerzés, és a szórakozás élménye motiválja a befektetési során. A TÓTH és ÁRVAI (2001) keynesi értelmezésben vett megtakarítási motívum típusok közül a kriptovaluta befektetőkre a függetlenségi motívum, és az életciklus motívum a leginkább jellemző. A kriptovaluta befektetés motívációit leginkább a jövedelem, és a piaci információk hiánya fékezi.

HIVATKOZOTT FORRÁSOK

Ambrus É. (2017): Blokkláncok. *Hadmérnök*. 12. évf. 2. szám. pp. 224-234

Bacsó R. (2016): Virtuális valuta, mint a modern kori pénzüpi szabályozás kihívása. *Polgári Szemle*. 12. évf. 1-3. szám. pp. 244-251

Bernáth J. (2016): *Pénz7 – 2016. Szaktanárok felkészítése február 16 – 17.* [on-line] Elérhetőség: <https://slideplayer.hu/slide/11137482/> [olvasva: 2019. január 22.]

Botos K. – Botos J. – Béres D. – Csernák J. – Németh E. (2012): Pénzügyi kultúra és kockázatvállalás a közép-alföldi háztartásokban. *Pénzügyi Szemle*. 3. szám. pp. 291-309

Browning, M. – Lusardi, A. (1996): Household Saving: Micro Theories and Micor Facts. *Journal of Economic Literature*. 34. évf. 4. sz. pp. 1797-1855

Chuen, K. L. D. (2015): *Handbook of digital currency. Bitcoin, Innovation, Financial Instruments, and Big Data*. Singapore Management University, Singapore. p. 612

Csortos O. – Sisak B. (2016): *Nem is gondolnád, milyen sokat tesznek félre a magyarok.* [on-line] Elérhetőség: <https://www.portfolio.hu/befektetes/20160428/nem-is-gondolnad-milyen-sokat-tesznek-felre-a-magyarok-230844> [olvasva: 2019. január 23.]

Eszteri D. (2012): Az anarchisták pénze vagy a jövő fizetőeszköze. *Infokommunikáció és Jog*. 9. évf. 49. sz. pp. 71-78

Friedman, M. (1957). *The Permanent Income Hypothesis. A Theory of the Consumption Function*. Princeton University Press. pp. 20-37 <https://doi.org/10.2307/j.ctv39x7zh.6>

- Fritz J. (2014): *Befektetési szempontok és a befektetési lehetőségek csoportosítása*. [on-line] Elérhetőség: <https://poli.hu/wp/2014/05/15/befektetesi-szempontok-es-a-befektetesi-lehetosegek-csoportositasa/> [olvasva: 2019. január 24.]
- Horváthné K. A. – Széles Zs. (2014): Mi befolyásolja a hazai lakosság megtakarítási döntéseit? *Pénzügyi Szemle*, 4. sz. pp. 457-475
- Kecskés A. – Zéman Z. (2018): Az árnyékbankrendszer klasszikus és jövőbeni kihívásai Magyarországon. *Gazdaság és Pénzügy*. V. évf. 4. sz. pp. 364-376.
- Keynes, M. J. (1965). *A foglalkoztatás, a kamat és a pénz általános elmélete*. KJK, Budapest. p. 430
- Kormany.hu (2017): *Pénzügyi tudatosság fejlesztésének stratégiája*. [on-line] Elérhetőség: <http://www.kormany.hu/download/5/39/21000/P%C3%A9nz%C3%BCgyi%20tudatoss%C3%A1g%20fejleszt%C3%A9s%C3%A9nek%20strat%C3%A9gi%C3%A1ja.pdf> [olvasva: 2019. január 24.]
- Kovács Á. (2017): *Arany, deviza vagy a modern kor tulipánja a szuperpénz?* [on-line] Elérhetőség: <https://www.portfolio.hu/vallalatok/arany-deviza-vagy-a-modern-kor-tulipanja-a-szuperpenz.253585.html> [olvasva: 2018. december 22.]
- Macintosh, L. K. (1999): The New Money. Electronic Commerce Symposium. *Berkeley Technology Law Journal*. 14. évf. 2. sz. pp. 659-673 <https://doi.org/10.15779/Z384H4R>
- MNB (2018): *Befektetés, megtakarítás*. [on-line] Elérhetőség: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/dontenem-kell/befektetes-megtakaritas> [olvasva: 2019. január 22.]
- MNB (é.n.): *Sajtóközlemény: Az MNB kockázatosnak tartja a fizetésre használható virtuális eszközöket, például a Bitcoin*. [on-line] Elérhetőség: https://www.mnb.hu/archivum/Felugyelet/root/fooldal/topmenu/sajto/sajtokozlemenyek/bitcoin_kozl [olvasva: 2019. január 24.]
- Modigliani, F. (1986): Life cycle, individual thrift, and the wealth of nations. *Science*. 234. évf. pp. 704-712 <https://doi.org/10.1126/science.234.4777.704>
- Norman, A. T. (2017): *Mastering bitcoin for dummies. Bitcoin and cryptocurrency technologies, mining, investing and trading*. s.n., Middletown. p. 112
- Palócz É. – Matheika Z. (2014): A háztartási megtakarítások szerepe a gazdaságok stabilitásában és növekedésében. *Társadalmi riport*, 1. sz. pp. 324-350
- Pálínkó É. – Szabó M. (szerk.) (2007): *Személyes pénzügyek*. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem – Pénzügyek Tanszék, Budapest. p. 264
- Pelácz, M. R. – Novella, R. J. F. (2006): Application of Electronic Currency on the Online Payment System like PayPal. In: Suomi, R. – Cabral, R. – Hampe, F. – Heikkilä, A. – Järveläinen, J. – Koskivaara, E. (2006): *Project E-Society: Building Bricks. 6TH IFIP International Conference on e-Commerce, e-Business, and e-Government*. Oktober 11-13. Turku. pp. 44-56 https://doi.org/10.1007/978-0-387-39229-5_5
- Portfolio.hu (2018a): *A Pénzügyminisztérium szerint a kriptovaluta nem pénz*. [on-line] Elérhetőség: <https://www.portfolio.hu/vallalatok/it/a-penzugyminiszterium-szerint-a-kriptovaluta-nem-penz.294264.html> [olvasva: 2019. január 23.]
- Portfolio.hu (2018b): *Szinte hihetetlen, mibe „fekteti” a pénzt a magyar lakosság*. [on-line] Elérhetőség: <https://www.portfolio.hu/befektetes/ongondoskodas/szinte-hihetetlen-mibe-fekteti-a-penzet-a-magyar-lakosság.304905.html> [olvasva: 2019. január 23.]

- Reznor, E. P. (2017): *Fintech. Hacking, Blockchain, Big Data, Cryptocurrency. (Financial Technology, Smart Contracts, Digital Banking, Internet Technology)* CreateSpace, North Charleston. p. 360
- Robledo, V. E. O. (2016): *The Ontological Sociology of Cryptocurrency: A Theoretical Exploration of Bitcoin.* Dissertations. University of Central Florida, Orlando, Florida.
- Rothstein, A. (2017): *The End of Money. The story of bitcoin, cryptocurrencies an the blockchain revolution.* Brealey, Boston. p. 228
- Sebestyén G. (2019): *Marad a bitcoin a spekulánsok játékszere?* [on-line] BCE MNB Tanszék. Elérhetőség: https://index.hu/gazdasag/penzbeszel/2019/01/23/marad_a_bitcoin_a_spekulansok_jatekszer_e/ [olvasva: 2019. január 23.]
- Tapscott, D. – Tapscott, A. (2016): *Blockchain revolution : How the technology behind bitcoin is changing money, business and the world.* Portfolio Penguin, London. p. 348
- Tatay T. (2009): *A háztartások pénzügyi megtakarításai Magyarországon.* Doktori (Ph.D) értekezés. Nyugat-Magyarországi Egyetem – Közgazdaságtudományi Kar, Sopron.
- Tóth D. (2019): Virtuális pénzekkel kapcsolatos visszaélések. In: Baráth N. E. – Mezei J. (szerk) (2019): *Rendészet-tudomány-aktualitások. A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével. Konferenciakötet.* pp. 242-251.
- Tóth I. Gy. (2002): *Jövedelemeloszlás a kilencvenes évek Magyarorszáján. Elméletek, módszertan és hipotézisek.* Doktori (PhD) értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológia Doktori Iskola, Budapest.
- Tóth I. J. – Árvai Zs. (2001): Likviditási korlát és fogyasztói türelmetlenség. A magyar háztartások fogyasztási és megtakarítási döntéseinek empirikus vizsgálata. *Közgazdasági Szemle.* XLVIII. évf., december. pp. 1009-1038
- Ulmer, A. – Buitrago, D. (2017): *Enter the 'petro': Venezuela to launch oil-backed cryptocurrency.* [on-line] Elérhetőség: <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-economy/enter-the-petro-venezuela-to-launch-oil-backed-cryptocurrency-idUSKBN1DX0SQ> [olvasva: 2019. január 20.]
- Veresgyházi G. (2016): *Megtakarítási motivációk – Így gondolkodnak a privatbankar.hu olvasói. Nem reprezentatív kutatás.* [on-line] Elérhetőség: http://media.privatbankar.hu/hirado/befalap/Veresgyhazi_Gabor_Aegon_Penzugyi_Tudatosag_2016_Privatbankar_hu.pdf [olvasva: 2018. december 21.]
- Vigna, P. – Casey, J. M. (2016): *The Age of Cryptocurrency. How Bitcoin and the Blockchain Are Challenging the Global Economic Order.* Picador, St. Martin's Press, New York. p. 374
- Z. Karvalics L. – Nagy G. D. (2017): Prokrusztész nélküli világ? Blokklánc és társadalmi makroevolúció. *Információs Társadalom.* 17. évf. 3. sz. pp. 7-38 <https://doi.org/10.22503/inftars.xvii.2017.3.1>
- Zakár T. (2004): *Befektetési ismeretek.* Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös. 160